

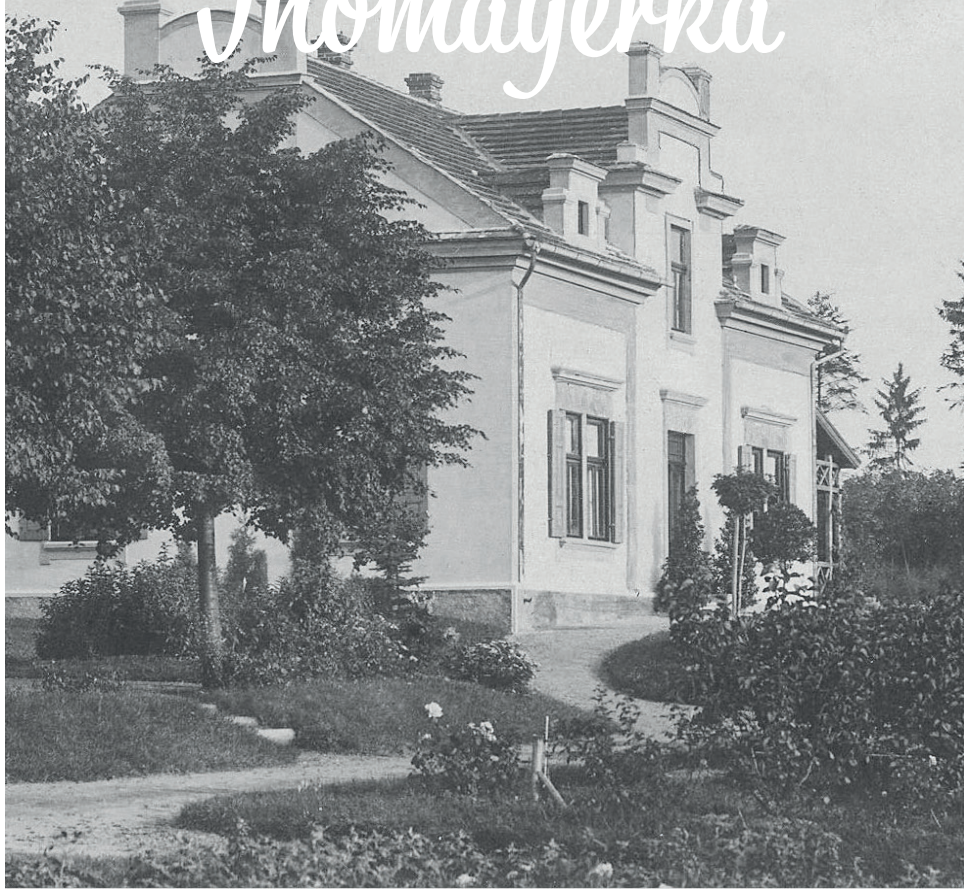

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Thomayerka

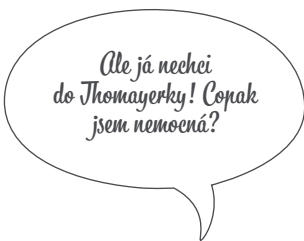
Thomayerovy okrasné školky založil v Říčanech věhlasný zahradní architekt František Josef Thomayer, bratr neméně věhlasného lékaře. Řady stromků jsou dodnes viditelné z vlaku při cestě směrem na Benešov. Člověka, který se vynoří u jejich plotu při procházce lesem, překvapí exoticky působící jurty nebo obrovské cizokrajné jehličnany. Borovice pamatují jistě společnost významných českých básníků, spisovatelů a dalších umělců která se u bratrů Thomayerových v létě scházela. Z Thomayerovy ulice můžete nahlédnout přes plot, kde se hned naproti Japonské zahradě prohánějí koně. Na jaře je můžete vidět, jak jako přízraky vybíhají z řad rozkvetlých třešní.

Thomayerova vila na začátku 21. století

Školky a chaty na Thomayerce

Thomayerka označuje pro Pražáky areál nemocnice v Krči, ale pro starousedlíky z Říčán to je oblast nad tratí směrem na Světice, kde se nacházejí bývalé stromkové školky Františka J. Thomayera, bratra lékaře Josefa Thomayera. V blízkosti Thomayerovy ulice vyrostla z původní chatové kolonie další obytná čtvrť, které se říká Rak. Název odkazuje na osadu Ryba, ta má na mapě tvar rybiho těla. Při pohledu z vlaku nebo z Thomayerovy ulice jsou dodnes patrné řady stejně starých stromků. Tyto rozlehlé pozemky si zakoupili bratři Thomayerovi od místních sedláků (Plívových, Seidlů, Medřických, Křečkových, Šubrtů a Houžvičků) v letech 1891–1893.

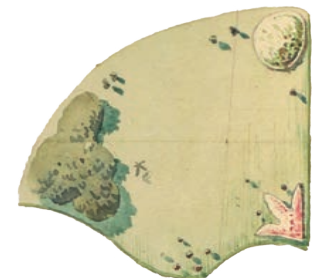

František J. Thomayer byl už v té době proslulým zahradním architektem a založil zde v roce 1896 stromkové školky a skleníky trvalek. Na tomto rozsáhlém pozemku se pěstoval osazovací materiál pro zakládání i obnovu zahrad, rozmanité druhy a odrůdy ovocných i okrasných stromů a křovin, jehličnanů, růží, jiřin i různých trvalek a alpinek. František J. Thomayer tu měl také velkou sbírku šeriků s více než 120 odrůdami, kolekci dřevitých pivoňek a chryzantém.

Stavbu vily financoval Josef Thomayer, který sem zval významné hosty. Byli mezi nimi malíři Mikoláš Aleš a Karel Ženíšek nebo básníci a spisovatelé Jaroslav Vrchlický, Julius Zeyer, Josef V. Sládek, Karel V. Rais, Svatopluk Čech, Alois Jirásek a Zikmund Winter.

Příjezd profesora Josefa Thomayera do vily v Říčanech

„Celá společnost chodívala na procházky do okolí, toulala se po lesích a tam profesor (Josef Thomayer) oslňoval svými přírodovědeckými znalostmi. Určoval ptáky po hlase, každou bylinu dovedl pojmenovat a působilo mu radost, když např. Aleš, který byl také velkým znalecem přírody, nemohl wrčít, o jaký druh jde. Jednou při takové zkoušce prý se Aleš rozložil a povídal: „Inu, vědí, profesore, kdopak má to všechno neřádstvo poznat!“ Thomayer se smíchem odpověděl: „No tak vidíte, Mikolášku, a tady je to, jak to pánbůh stvořil! A cožpak když to nějaký mazal naškrabe na plátno, holenku, tak ani já nepoznám, co to je.““

(Vzpomínky uveřejněné v tisku v roce 1953 při příležitosti stého výročí narození profesora J. Thomayera)

Lékař Josef Thomayer se také angažoval proti kácení říčanských lesů kvůli výstavbě a v únoru 1925 adresoval dopis tehdejšímu Národnímu výboru v Radošovicích. Popisuje v něm zdejší krajinu jako velmi zdravou a vhodnou k léčení plicních chorob a apeluje na nutnost zachování místních lesů.

*Dr. Josef Thomayer
university professor
and doctor of medicine*

Thomayerova vila
v osmdesátých letech
20. století zarostla
jako zakletý zámek

Zahrada jako ze Šýpkové Růžinky

Po druhé světové válce byly okrasné školky v Říčanech zestátněny, potomci bratrů Thomayerů byli nuceni vilu opustit a celý areál postupně chátral. Na pozemcích hospodařily Státní statky, fungovaly zde školky, v dobách intenzivního pěstování sazenic zalévali zahradníci záhony z rybníčku, který byl vybudován u Srncího paloučku za tratí.

Několik let po roce 1989 bylo ještě v provozu zahradnictví a jablonové sady, které provozovaly rodiny Johanových a Suchých. Pozemky získali v restituci potomci původních majitelů. Nyní tu hospodaří mladý pár na malé farmě se zvířaty. Jeden z potomků rodiny Thomayerovy se věnuje stavění jurt, jednu postavil také pro Lesní klub Pramínek u Říčanské hájovny. Další Thomayerův potomek pokračuje v zahradnické tradici pěstováním bonsajů. Část pozemku, která sousedí s Japonskou zahradou, pronajímají majitelé chovatelům koní.

Zahrady a parky Františka J. Thomayera

František Josef Thomayer se narodil v roce 1856 do rodiny zahradníka na zámku Trhanov na Domažlicku. Byl významným zahradním architektem a veřejně činnou osobou ve svém oboru v mezinárodním měřítku, později také významně ovlivnil Říčany a okolí jako předseda Okrašlovacího spolku.

Vyučil se u svého otce a poté nastoupil díky stipendiu na Pomologický ústav v Praze-Troji. Byl velmi nadaný a ze všech předmětů prospíval na výbornou. Také díky tomu získal další stipendium od Františka Náprstka, kterým financoval studijní cesty do Francie. Ta tenkrát udávala zahradní architektuře tón. Pracoval v Německu a poté ve Vídni, kde se v roce 1875 účastnil zakládání Rotschildových zahrad. Odešel do Paříže do světoznámého ateliéru Eduarda Andrého, kde dosáhl vedoucí pozice a řídil rozsáhlé projekty v různých částech Francie. Zde se zdokonalil v modelaci terénů, budování cest a seskupování květin v zahradách.

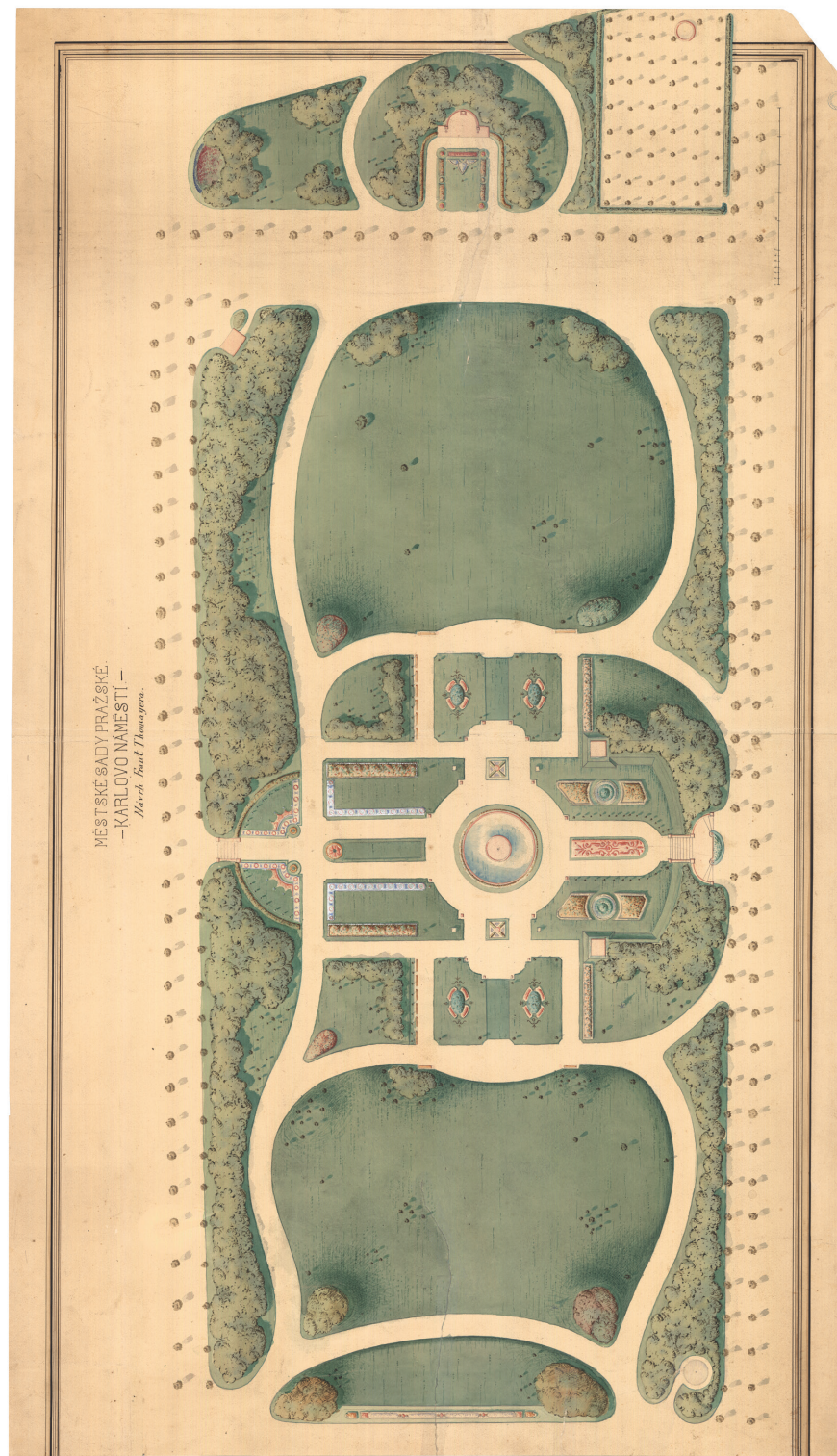
Vzhledem k tehdejší trendům, odpovídajícím době secese, navrhoval ornamentální květinové záhony (ve tvaru listů, květů nebo národních symbolů). V parcích dával přednost přírodnímu stylu a využívání vodních prvků. Rozpoznal výzvy, kterým musí čelit zahradní architekt ve městě. Navrhoval husté výsadby dřevin pro odclonění rušných ulic, vybíral dřeviny odolné vůči stresovým podmínkám a dbal na přípravu substrátu pro kořeny stromů (např. na Václavském náměstí).

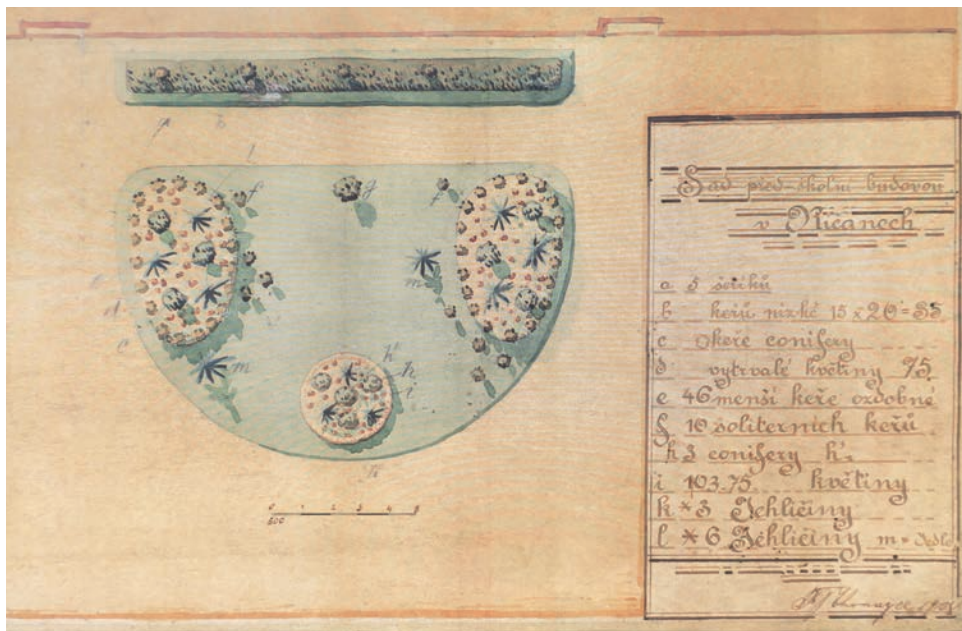
Na přímluvu svého bratra, lékaře Josefa Thomayera, získal místo městského zahradníka v Praze. Začala tak jeho rozsáhlá činnost, při které byly vyprojektovány a realizovány parky na Karlově náměstí, v Letenských a Chotkovských sadech, Královské oboře a mnoha dalších

František Josef Thomayer
(1856-1938)

Foto: převzato z knihy
Š. Steinové František
Thomayer. Život a dílo
zahradního architekta
(NZM 2008)

místech. Přitom se mu však nevyhnula kritika projektantů a zakladatelů zahrad, kteří mu pravděpodobně záviděli jeho pracovní úspěchy i finanční výsledky. Posílali udání, že „soukromé práce provádí na úkor služebních povinností“. Městská rada začala věc prošetřovat a došla k závěru, že se udání nezakládají na pravdě. Naopak konstatovala, že se František J. Thomayer vzdal svého honoráře za zahradnické úpravy, které provedl na Všeobecné zemské výstavě v roce 1891. Thomayer byl znechucen, když zjistil, že řada udání přichází od jeho dlouholetého kolegy a přítele. Podal tak v roce 1894 městské radě žádost o propuštění.

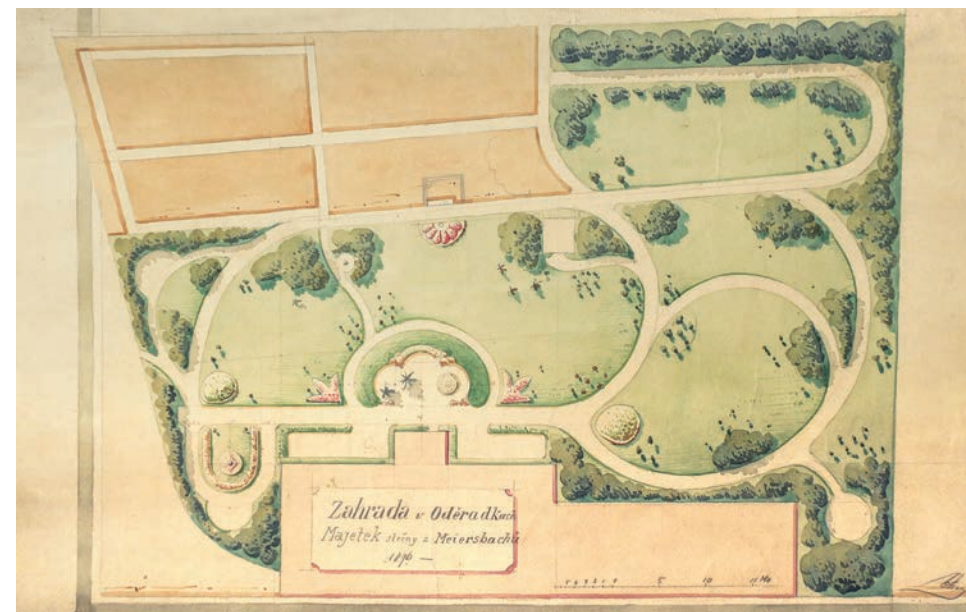
Rozhodl se, že bude nadále pracovat samostatně na zakázkách pro městské parky i soukromé zahrady. V roce 1896 založil okrasné a stromkové školky v Říčanech, aby sám dohlížel na pěstování kvalitního sadebního materiálu. O jeho další činnosti se dočtete v kapitole Krajina nad Marvánkem.

V Říčanech navrhl František J. Thomayer také podobu parčíku před základní školou na dnešním Masarykově náměstí, která však nebyla realizována

Pokud není uvedeno jinak, doprovodné snímky pocházejí z archivu Muzea Říčany.

Pojďte ven!

Vyrazte do blízkých zámeckých parků, které František J. Thomayer projektoval. Můžete navštívit parky navržené pro barona Ringhoffera v Kamenici a ve Štíříně. V tomto zámku probíhala v letech 1945–1947 „Akce zámky“, kterou organizoval kazatel a pacifista Přemysl Pitter. Jejím cílem byla záchrana židovských dětí z německých koncentračních táborů. Později se tyto zámky staly dočasným domovem také pro německé děti z internačních táborů, zřízených při poválečném odsunu.

Plán na úpravu zámecké zahrady ve Voděrádkách

Okrašlovací spolek, u jehož zrodu František J. Thomayer stál, působí v Říčanech a Radošovicích dodnes. Jeho členové se starají o Srční palouček, o aleje kolem Strašína a Břeží i o další místa. V době své největší slávy (za protektorátu) měl spolek 240 členů, kteří vysazovali ročně tisíce stromů. K dodnes dochovaným výsadbám patří stromy v okolí Marvánku a v Nerudově ulici.